

Нохчийн меттан «ЙЕШАР» проектана лерина тексташ

5 КЛАСС

1. Схъайазйе текст.

Сарале кхаь баккха сихйелча санна, дитташлахь хьулейелла, чехка йогIура пассажирийн цIерпошт. Цхъаь, шиь... бохуш дагардалуш санна, тIехлелхара некъаца долу зIенан бIогIамаш...

Итт шо хан йаьллера Халид Кавказехь хилаза. ШолгIачу дийнахь Шуьйта хьалха йоьдучу автобус тIехь вара Халид.

Цхъадерг-м шен некъах дерг Халидна а хаьара. Цхъана йуьртах а ваьлла, регIах вулучу меттехь дечиг дохьуш вогIу суййли кхийтира цунна дубьхал.

Xинца-м цхъаммо а йийца ца оьшура кхунна хIара меттигаш: Халидна шена а дика йевзара. Xинца хIара вогIу некъ, зингацийн некъ санна, гондIа муьжгийн бай а баьлла, тохара цхъа готта лар бен йацара.

2. Схъайазйе текст.

Тоххара цхъана заманчохь бухIа хилла шен доттагIашна-олхазаршна хьалха дозалла деш. Дерриг дуьне серладоккхуш бу шен ши бIаьрг бохуш, дозалла деш хилла цо. Иза маьлхана хааделла...

– Хьо бу сан сий хьайна дерзориг, – аьлла бухIано.

Таккха дерриг олхазарш а, акхарой а гулделла, цу шиннах бакъ муьлха лоб хьовса.

ДIалечкъина малх. Тебеана бода. Къерзош хилла бухIано бIаьргаш, амма царах серло йолуш ца хилла.

Йуха схъакхетта малх. Серладаьлла дуьне. Массара а хьовзийна бухIа, «аьшпийн лежиг» бохуш. ЙуьхьIаьржа хIоьттина бухIа. Кхин ала хIума а ца хилла цуьнан цаьрга. Xеттахь дуьйна, эхь хеташ, дийнахь гучу ца йолу бухIа.

3. Схъайазйе текст.

Хина гергахь йолчу хьуьнхахь а, ирзошкахь а деха чIегIаг.

Уьш тобанашкахь хуьлу. Iай чIегIагаш адамийн хIусамашна герга догIу. Йалтех бухайисна хIума а, кьейеллачу дийнатийн жижиг а, хьуьнан цIазамаш а, цхъайолу кегий садолу хIуманаш а, кегий дехкий а дуу цара.

ЧIегIаг хIилла долуш олхазар ду. Масала, талла воьдург йа шен кхечу гIуллакхна хьуьнха воьдург, газа санна Iеха а Iоьхуш, топ ца кхочче генара ларво цо. Шатайпана бахьана ду цуьнан. Оцу хьуьна чухула воьдучу стага коьллашна йуккьера меттахдохий, кегийра олхазарш дIадовду.

И меттиг билгалио цо. Эццахь бен хуьлу. Цу чуьра хIоаш йа кIорнеш йуу чIегIаго.

4. Схъайазйе текст.

Бердах чудисина уьстагІий гена доццуш догІучу хина сихонца тІе-хъабвдира. ЛегІанчу берда тІера атта дара царна хи мала. Цхъадерш хи чу девллера, тІехъа тІегІертачара чутеттарна. Анзор, сихха тІехулара хІуманаш схъайабхна охъа а кхийсина, хи чу велира. Кхузахъ хи кІорга дацара, кхунна гІодайуккбалц бен ца догІура иза.

Хино жима Іахар дІатакхо мегара, жена хъалха иза нисбелча, цундела уьстагІашна улле а вахна, хи чохъ сецира кІант.

Органан хи шийла дара, амма малхо дохдинчу дегІана там бора цо. Хи чу ветталуш, цинцаш дІасадетташ, самукъадаблла воллура Анзор. Цхъадолу уьстагІий, хи молучуьра совца а севцина, кхуьнга хъьжуш лаьтгара.

5. Схъайазйе текст.

Малх дика лакхабаллалц чІерий лобцуш а Іийна, цІа вогІуш вара Дадаш. Тахана башха дукха чІерий а ца лецира цо. Цундела дог ца догІуш цІа вогІура иза. Амма де хаза дара. КІедачу бацо хъьбстура берзина когаш. Дадаш схъавогІучу гІашлойн некъан аьтту агІор бара жимо Іам. Малх дІабуза болабелча, дукха чуьркаш хуьлура цу тІехула хъийзаш.

ЦІабххъана кІантана хезира шена гена доцуш, «шах-шах» деш, йабккхина гІовгІа. ХІара дІахъабжна а валале, кхунна хъалха некъа тІе а йаблла, лаьтгаш волу хІара а ца гуш, дІайолайелира ши гІаз. Ши гІаз аьлча а, царах цхъаб йара йоккха гІаз, ткъа важа гІезан кІорни йара.

6. Схъайазйе текст.

Хъанна ца йевза и таме хъьжа йогІу буц? Іаждарбуц хъалайолу тІуьна йоцчу хъуьнхяхъ, ирзошкахъ, коьллашлахъ, хинан бердашкахъ. Вайн лаьмнашкахъ буц йолучу меттехъ иза массанхъа а йу. Иза дуккха а шерийн буц йу. Иза деба орамашца а, хІуца а.

Дукха хенахъ дуьйна вайнехан кхачанехъ коьртачарех цхъа дакъа ду цунах деш долу чай. Хъалхе, цо заза даккха долиьнчу муьрехъ, йоккху и буц. Мегар дац иза орамашца ийзош бухйаха. И дича, цуьнан хІу довр ду. Лакхара заза долучу буьххъера уьрсаца, маьрсаца йа лерина куьйгаца кагйеш, схъайаккха йеза и буц. Іаламехъ дуккха а йара аьлла, тІалам боцуш хІаллакйан мегар дац Іаждарбуц.

6 КЛАСС

1. Схъайазйе текст.

Сийначу хІорда йистехъ, лекхачу берда тІехъ, лаьтташ йара кІайчу тІулгах йина исбаьхъа гІала.

Нурседа цІе йолуш йоІ йара цу чохъ йехаш-Іаш. Шен дагца, шен сица, ойланца тамашийна корматалла йолуш йара и кхойтта шо долу йоІ. Дуьненан хазаллех цецїийла ца кІордадора цунна цкъа а, Іаламан хиламаш тергалбора цо даим.

Цунна гора анайистехъ дашо малх гІоттуш, буйсанна хІорда чохъ беттан нур техкаш, бос хаза стелаІад дуьнен тІехъ айьалуш, бацалахъ зезаго сийна бІаьрг боьллуш. Цунна хезара бІаьстенан мукъамаш, гуьйренан тийжамаш. Хезара мархашлахъ кІайн леча карзахе кхойкхуш, ламанан шовданаш самукъане декаш. Амма цуьнан берриг а дуьненан синкьерам, дахаран марзо йара стиглахъ исбаьхъчу зІаьнаршца ловзу седарчий.

2. Схъайазйе текст.

БІаьсте йаьлчахъана дуьйна бина барт а болуш, аьхка школера цІа хецца, эвла хьалхарчу аьхка тІе гуллора бераш, лийча а, нека Іамо а йоккха айма йан. Цхьадолчу бераша тогІи чуьра воьда тІулгаш гулдора, вукхара байн талхаш йохура. Иштта дІаболалора малхбузехъа болчу шина берда йуккъехъ татол сацо вал баран белхи.

БІаьргашна хьалхха, сихха ийьалора айма. Охъанехъа некъ боьхкуш биначу тІулгийн стоммачу пено йухатобтту хи, го бохуш, хьийзара пенний, шина берданий йуккъехъ. ГІара-гІовгІа йоккхий, лийча дуьйлалора бераш, ловзайевлла ирхьобхуш, йуха хи чу лелха дельфинаш санна, бердаш тІера чу а кхийсалуш.

Иштта, муха долу а ца хууш, самукъане чекхдолура айми тІехъ йоькхане де.

3. Схъайазйе текст.

ДІаьхара йовха аьхке, дІаьелира дашо гуьйре, охъадеара ло. Схъакхечира дарц хьобкху шийла Іа.

Схъахьекха дуьйладелира шийла мехаш. Дерзина лаьтташ дара хьуьнхара дитташ, Іаьнан кІайчу бедаре хьобжуш. Багий, базий кхин а чІогІа сенделлера.

Дукхазза а ло даккхийра охъадогІуш долалора, ткъа адамаш Іаьнах сакьералуш самадуьйлура: Іаьнан цхъа шатайпа, цІена серло хуьлура корех чукхетий. Дуьххьарлерчу лай тІехула таллархой талла бахара. Дийнахъ

сарралц хезаш дара хьюьнхахь летачу лар толлучу жӀаьлин аз.

Таллархо ву хьюьнан йистехь кӀелхиьна Ӏаш. Уьйриг санна керчаш, некъа тӀехула схьайогӀуш йу пхьагал. Таллархоcho шок тоьхча, пхьагало, саца а сецна, шина кога тӀе а хиьна, лергаш а доьгӀна, ладуьйгӀира, гена дуй-техьа жӀаьлеш аьлла.

4. Схьайазйе текст.

РегӀан басахь Гуьллучу жимачу кӀотарахь аьхна йеана аьхкенан Гуьйре йара. Шен дай баьхначу ирзе хьажахӀотта ваха кечлуш вара Дада. Йуьртара дӀа кхо-йиь чаккхарма генахь йара иза воьду меттиг. Дадин цӀийнан нах баьхна доккха ирзу дара иза, хьюьнан йистошца даьккхина. Цигара дӀабигнера ДадагӀар Сибарех а.

Вордан тӀе шада а, бел а, мангал а, диг а диллина, кечвелира иза. Леррана иза тергалвеш, гонаха хьийзаш Салман а вара, дедас ша ирзе вигаре сатуьйсуш, кхеран хьалхе бина барт бара. Ирзуна гергахь долу шовда а тодеш, гӀабакхийн хесан гонахара керт а кьовлуш, гӀуллакхаш дан дагахь вара Дада. Дедена ша вицваларна кхоьруш, цунна тӀера бӀаьрг ца боккхуш, и тергалвеш, дӀасахьийзара Салман.

5. Схьайазйе текст.

Дукха хан йалале нанас марахь техкочу кӀантана наб кхийтира.

...Иза Кавказехь вара, соьналло йаьккхинчу Кавказехь. Гуобаьккхина дитташ долуш зезагаша кьарздинчу ирзу тӀехь, Нурдица ловзуш, уьдуш, самукьадаьлла лелара хӀара. Дехь-о, бай тӀехь, хиьна Ӏаш дадий, наний дара. Дитташ тӀехь бес-бесара: цӀен, можа, сийна – кегий а, даккхий а стоьмаш кхозура. Ведда дений, нанний тӀе а вахна: «Нани, ахь йийцина хьайба муьлха йу царах?» – хьаттира Мовлис. И шиь деладелира. Ирсе лепара церан йаххьаш. Дас, дӀакхевдина, цӀехо-можа ши стом баьккхира. «ХӀорш йу хьуна хьайбанаш, цхьаь Нурдина лолахь», – элира дас, вела а кьежаш. Цхьа хьайба вешига кховдийна, вукхунах церг туйхира Мовлис. ЧӀогӀа чомехь а хиллера иза, ша хӀинцца деттина керла довха бепиг санна...

6. Схьайазйе текст.

Дарц тӀеттӀа чӀогӀа хьобкхура. Басешкахь хьаькхира иза, новкьахула воьдучу беречунна тӀехула хьаьвзира, шерачу арахула цӀевзира. ТӀаьххьара а йуьрта кхечира иза. Дечигаш кегйо, синтарш бухдоху, дитташ тӀера баннаш охьакхуйсу. Массо а агӀор цӀеношна тӀегӀерта, гонаха цӀийза, рагӀу кӀел хьийза, чен литтанаш дӀасакхуьссу. Буьрса цӀийза лайн дарц Ӏаьнан шийлачу буса.

Іаьно сацийра доллу хІума шелонца дан. Цкъа хьалха олхазаршна тІедирзира Іа. Амма олхазарш, Іаьнах къаьхкина, бовхачу махка дІадахара. ТІаккха акхарошна тІегІоьртира иза. Акхарой а, кетарш тІе а йуьйхина, цунна дуьхьалдевлира. Черий дайъа гІоьртира. Уьш а ша буха дахара. Иштта адамаш а ца эшаделира Іаьне. ТІаьххъара а, ша лелориг дош доцийла а хиьна, бІаьстене дІайелира Іаьно шен меттиг.

7 КЛАСС

1. Схьайазіе текст.

Сирлачу батто буйса дикка серлайаьккхинера. ГІовгІанца догІу жима хи тІекІелдуьйлу. Байн хьоькхучу махо цу хин букъ серсабо. Стигалан бесан хьоькхнаш цу тІе хІуьтту. И хьоькхнаш, кагделлачу куьзганан дакъош а хилла, леста. Цу хи йистехь, йоккха аре чулаьцна, йуькъа коьллаш лаьтта.

Тап-аьлла ду кху арахь. Наггахь хезаш хин гІовгІа. Йукъ-йукъа хезаш лестачу гІаша деш долу «шар-шар».

Кху хин йистера коьллаш, цхьаммо хьайича санна, леста. ЦІаьххъана хи тІе деха ІиндагІ хІоьтти. Цхьа чІогІа онда хІума хи чу йуьйлира. Хи чохь го беттан куьзга, хІазаршка декъаделла, шина агІор бердашка хьодуш. Хи йуккъехь говрахь стаг гучувелира.

Хи молуш йоллучу говро, дуьрста малйайта санна, корта хьалакхуьйсу. Цунах кхетта тІехь Іачу стага дуьрста малйича, говр, бат хи чу а йоьллина, ца Іебаш, хи мала йуьйли.

2. Схьайазіе текст.

Самайалале йурт тІехьа йитира Гадас. Малхбузехъара хьоькхучу махо дІа а тоьттуш, басонца охьахьаьдира иза. Тхин хиша тІунйинчу бацалахь йуьсура берзинчу когийн лар. Оцу лорах тІаьхьауьдура мокха кІеза.

Уьшалш тІе кхечира и шиь. Гобаьккхина Іуьллура баьццаро-Іаьржа хоттан цІун. Чуьркийн ардангаш йара тІехула хьийзаш. Йуткъа зурма а лобкхуш, луьра хьийзара чуьркаш. КІантана тІелетира уьш. Мара къовзош, лерга чу хууш, бІаьрг къовзош, куча кІел йулуш, хьийзавора цара. Месала кхакханан куй бІаьргаш тІе а оьзна, дІахьаьдира Гада. Гоблелец уьшал чу цхьа ког а боьдуш, сацавелира иза.

Метгахьхьайра уьшал, карах ца доллушехь. Цецбевлира уьшалан бахархой а. ЛадуьйгІира цара леррана. БІаьрг тІаьхьа ца кхуьуш, дІасахьаьлхира сесий. Меллаша доладелира махо дожійна гІа а. Вовшашца дага а йуьйлуш, йека йуьйлира пхьидаш, йухайерза а ца кхеташ.

3. Схъайазйе текст.

Оцу Ёубйранна со ишколе ваха дикка тѠаьхъависнера.

Хинцалц урок йолайалале, арахъ а хезаш, классехъ йоккха гѠовгѠа хуьлура, партанийн негѠарш дѠасадетташ. Тахана а иштта хир ду моьттуш, оцу гѠовгѠанехула къайллаха сайн метте кхача лерина вара со. Амма тахана тийна дара, кѠирандийнан Ёубйранна санна. Схъадиллинчу корехула сайн накъостий гира суна. Уьш шайн-шайн меттехъ охъахевшина бара, ткъа хъехархо, шен кхераме линейка пхъаьрса кѠелахъ а йолуш, дѠасалелаш вара.

Ойлайел аш, мел хала дара суна хѠоьттинчу тийналлехула, неѠ йиллина, чоьхъавала. Со цѠийвелла, воьхна, верриг а вегош вара.

Суна дов ца дира. Мелхо а, хъехархо, оьгѠаз а ца воьдуш, эсала вистхилира:

– Вало, сан кѠант, хъайн метте охъахаа. Хъо а воцуш, дѠадубйладала дохкуш дара хъуна тхо.

Со, гѠанта тѠехула а ваьлла, сайн парти тѠе охъахиира.

4. Схъайазйе текст.

Цу дийнахъ йоккха стаг ша Ѡаш хилар а хиьна, бераш кест-кеста цунна гѠо дан доьлхура. Цхъаболчара дечиг доккхура, вукхара хи дохьура, кхидерг дора. Цунна уьш шен доьзал санна хетара, бахка хъебелча, са а гатлуш.

Берийн чѠогѠа самукъадолура йоккхачу стага шира дийцарш, тубйранаш дубйцучу хенахъ.

Цкъа шаьш йоккха стаг йолчу доьлхуш, бераша дубхъалкхеттачу Нурдига элира:

– Нурди, хъо хѠунда ца вогѠу тхобца?

– Со муха вогѠур ву. Суна-м эхъ хета сайгара йаьллачу ледарлонна.

– Бакъду, тхо хъуна оьгѠаздахнера хѠетахъ. Схъахетарехъ, хъо дохковаьлла цунна. Иза дика ду.

– ЧѠогѠа дохковаьлла со, амма аш гечдийр дац суна, – элира Нурдис гѠийла.

– Гечдо хъуна. Вало тхобца, – шайца йоккха стаг йолчу вигира Нурди бераша.

ТѠебазбелла эхъан тхов нийсархоша дѠаайьича санна хеташ, цара ша дѠатесна цавитарх воккхавеш вара иза чѠогѠа.

5. Схъайазйе текст.

Беркате хъийкъина йеанера кху шарахъ гуьйре. Ѡаламо, шен исбаьхъа хазалла кховдийна ца Ѡаш, шен башха хазнаш а кховдийнера адамашка.

БѠаьрг белош, дог хъоьстуш, шатайпа безамехъ ду Ѡаламан куц. Лаьмнийн жовхѠаре баххъаш, малхо къагийна басеш, гѠа-луьста хъаннаш, баьццарчу аренца дѠауьду чехка татолаш. Дубьненан йалсамани йу хѠара. Гуьйре мел

тайна хиларх, тЕдогІучу Іаьнна шен бежнашна докЪар кечдан тохавелира къена Тепсаркъа а.

Цхъана сирлачу дийнахъ, говр-ворда а йоьжна, хІора шарахъ ша цана хьобкхучу дукъах хъалавахара иза, ворда хаьркина. Малхо сел комаьрша къагийнчу хазачу дийнахъ йоккхайеш, уллехъ хъаьдда йогІуш йара жима сира бекъалг а.

Шен йоца кхес лестош, йуткъачу настарш тІехъ хъаьдда йогІура иза, ворданал тІаьхъа ца йуьсуш, шен ненан боларца болар нисдан гІерташ. Цуьнан бераллин амалех, аьрхаллех самукъадолуш, хьобжура цуьнга Тепсаркъа.

6. Схъайазйе текст.

Воккхачу стага Мусас пхьобханахъ йух-йуха а олура нахе: «ГІаргІулеш хьалххе дІаобху, лаьхарчий лаьттах доьлла. Іа хала догІург хиларан билгало йу иза. Хиш гІорош, хьераш хІуьттур йу, цанашкахъ дІадоьттина докЪар цІаоза хала хир ду лайн доккхалла, хьуьнах ваха некъ хир бац. Цундела рагІу кІел Іаьнан ахьарх сайра буза, декъачу дечиган гІулч йе уьйтІахъ, бохъ боккхуш хола бе кертахъ. Белхаш сихбан беза...»

Іаламан тидамаш, акхаройн амалш вуно дика хаьара воккхачу стагана, цундела наха къобалдора цо аьлларг. Кхунна хІун хаьа бохуш, къайлах инкарлонаш йинарш дохко а бовлура. Мусан хьехам къобалбан санна, Іа дан а деара цу шарахъ буьрса. Гурахъ аьлларг Іай карийра. Белхаш чуберзо а, шайн гІуллакх дан а хьуьнарш дерш токхонца Іаьн кІел бахара. ТІаккха хиира массарна, Муса бакълуйш хиллий.

8 КЛАСС

1. Схъайазйе текст.

Дайн орамашкара дуьйна схьадогІуш цхъа гІиллакх ду нохчийн – стаг верг а, стаг воцург а шен дашца къастош. Цигара схьадаьлла ду «Хъайн багах схьадалазчу дешан эла ву хьо, багах схьадаьллачу дешан лай ву хьо» боху кица. Нахалахъ айхъа мел аьллачу дашах жопалла ву бохург ду и.

Далла а, нахана а гергахъ деза, сийлахъ ду адамо шен меттан доладар йа багах схъа мел долучу дешан обздангалла ларйар. Ткъа и мотт харц а, шалхонца а лебар, адамна бала хин болчу кепара бийцар даккхийчу къинойх, зуламечу лазарех ду.

Обзда мотт бийца стаг шен бераллехъ дуьйна Іама веза, баккхийчаьрга ла а дугІуш, цаьргара масал а обцуш. Хала делахъ а, иза дахарехъ ца хилча йиш йоцу уггаре а коьртаниг ду. Обзда мотт адамийн йукъаметтиган дакъа хилла ца Іа, иза вайх хІораннан сица, кхетамца хила догІу жовхІар ду.

2. Схъайазйе текст.

Лаьмнашна санна хазаетар ца дохьу бӀаьстено цхьанна а. Иаьно боккха эшам бо лаьмнашна. Ткъа бӀаьста уьш деллачуьра йухаденло, шайна тӀера кӀайн марчо дӀа а тосий. Басешкахь хӀинца а кӀайн гуш ду ло, амма иза мел хаздо оцу басешкахула охьауьдучу гӀайгӀанечу Ювраша а, мотт ца буьйцучу хьуьно а.

БӀаьстено цунна а шен комаьрша совгӀаташ до. КӀайн а, цӀен а бос кхета хьуьнхахь акхачу Южана а, хьорматна а, зазадоккхучу хьечана а.

ГӀа долиь, хазло пхонан дитт, наж, экама мах ...

Нагахь санна, стенна делахь а, зазадаккха дитташ тӀаьхьадисахь, шен хеннахь хьун йела ца лахь, цуьнан метта хьорматаша до иза. Хьуьнан и зезаг лаьмнийн йистошкахула кхуьу. Нагахь санна, хьормата шен хеннахь заза ца даккхахь, стеша доккху. Цо схьаухьу шен можа заза лаьмнийн басешкахь.

Лаьттах хьалакъедаш ду зезагаш, къона буц кураллица схьахьобжу. Йелайелла, йекхайелла догӀане хьобжу иза.

3. Схъайазйе текст.

– Чама. Чама... – дохк долчу маьркӀажехь къорра дека йуьйцинчу керта йисте а хӀоьттина кхойкхучу зудчун аз.

Кхин а, кхин а кхойкху.

Дикка Iаржйелла. Хиллачу хьайбанийн хьожа йеттало бешара схьа. ТӀуьна а, шийла а йу суьйренаш...

Йехха, керт йоцчу учи йисте а хӀуттий, лаьтта иза, тишачу корталех а хьерчаш.

Учи тӀера охьа а йуссий, уьйтӀе а хадош, йуьйцина керт йолчу агӀор йоьду иза, гӀаж а луйьзуш. Хатто дӀайаьккхина кало лобху цо куьйгаца, цхьана кога тӀе а хӀуттий. Эххар а карайо. ТӀаккха йуха а йоьрзий, цӀийне бӀаьрг бетташ лаьтта.

Тишделла цӀа, кир тохаза шо а тӀехдаьлла, ладарш оьху тховх чу. Жимма лаьттах чудахча санна а хета, кораш раздевлла. ХӀинцалц цӀена латтадора цӀа, хӀора бӀаьста кир а тухуш. ДӀадаханчу шеран бӀаьсте тӀекхаччалц хӀара тешара, цхьаь, милла а веьна а, цӀа вогӀур ву бохучух. Амма шераш дӀаоьхура, цхьана а хьешо кхуьнан неӀ ца тухуш.

4. Схъайазйе текст.

Гуьйранна ишколе воьдуш вара Мухтар. МаржангӀеран кетӀа нислушшехь, цхьа аьзнаш хезира цунна. Саца а сецна, ладуьйгӀира Мухтара. Иза бакьонца тийшира цхьана хӀуманых кхераделла доьлхучу берийн аьзнаш шена хезаш хиларх. Кхин хьем ца беш, неӀ схьайелла гӀоьртира Мухтар, амма

иза догІа тоьхна хиллера. ТІаккха, ведда коре а вахана, корах чухьаьжира кІант. Чохь буюькьа кІур бара, кхин къасталуш хІума дацара. Цунна хиира, чохь цІе а йаьлла, хІуманаш йогийла а, чохь кегий бераш дуйла а. Пуллакх мало йан йиш йолуш дацара.

Коран ши дакъа схьа а диллина, вахана цІа чу иккхира Мухтар. Маьнги тІехь Іуьллу жима бер, мара а доьллина, корах ара а даьккхина, охьадиллира Мухтара. ТІаккха маьнги кІелхьара йоІ арайаьккхира цо. Иштта араваьккхира цхьана сонехь бертал а вожна Іуьллу жима кІант а.

Йуха, ведда ураме а ваьлла, мохь бетта велира Мухтар. Лулахой а, урамехь нисбелла нах а схьахьаьлхира.

5. Схьайазйе текст.

Делкъахенахь жа рубйта а далийна, хІума йууш Іара Шахьбий, Хьажмурдий. ХІума йиьна а ваьлла, хин йистехьа дІаволавелира и ший. Йовхонна тужуркин тІемаш а, чет а даржийна, вьодура Хьажмурд. Цаьххьана стигалахь шакаран тата делира. Оцу шакаро цецваьккхина хьалатаьІначу Хьажмурдан чета, бамба санна, кІеда, йовха цхьа хІума иккхира. «Чхов-в-в» аьлла мох а тухуш, йуххехула тІехьиккхира кІайн куьйра. Чета иккхина йовха, кІеда хІума хьоза хиллера. Кийрара схьаьккха санна, детталора цуьнан жима дог. Хиллачух кхийтира ши кІант.

ХІаваэ лаккха хьала а долиь, ижуна бІаьрг кхарстабо кІайчу куьйрано. Мел генара а хІума го цунна. Иштта сирла ду цуьнан бІаьргаш. Лахахь болу даька а, моьлкьа а, жима олхазар а шена гича, тІемаш дегІаца охьа а дийшадой, тІулг санна, чухецало иза. Иштта шена и куьйра чухьаьдча, кхин кІелхьардала меттиг а ца хилла, иккхира иза Хьажмурдан чета. Луьрачу куьйранал адам маьрша хийтира цунна.

6. Схьайазйе текст.

Кху шарахь къаьсттана чоГІа аьже тІекхачаре сатеснера Вахас. Бераш ишколера цІахецна кІира даьлча, Сурхос балхара отпуск эцна, Кавказе бахара хІорш. Шен мукьа хан Соьлжа-ГІалин паркашкахь йаккха лууш вацара Ваха, цуьнан са лаьмнашкахь лаьттара.

Іуьйранна исс даьлча хьалакхечира некъахой Хилдехьа. Виь вара хІорш: Вахий, Сурхой, Воккха Дадий, кхуьнан жимахволу деваша Мовсаррий. Ломан басехула дІасахьийзаш, ирхбоьдура некъ. ХІинц-хІинца чудужу аьлла хеташ, тІеокхаделла бердаш, чухьаьжча бІагор оьхуш кІорга Іаннаш. Иштта буьрса, амма тІера бІаьрг ца баккхалуш исбаьхьа Іалам кхунна телевизор чохь а ца гинера.

Цхъана боккхачу тІулгах схъадаьлла охъадогІучу шовданна тІевахара
Воккха Дада. Охъалахвелла, цкъа хьалха шен йуьхьах хи а тоьхна, йуха,
канашкахь схъаэцна, хи мелира цо:

– Хийла сан нанас кхача кечбина хи ду-кх хІара... – аьлла.

Вахас а мелира хи. Ша санна шийла дара иза, амма иштта чомехь хи
цкъа а мелла дацара цо. Мел мелча а, ца Іебара цунах.